

¿CÓMO NO?

informatieblad
TILBURG-MATAGALPA

- Verkiezingen in Nicaragua
- Kennisfestival Stedenbanden
- Het moeder- en kindcentrum in Matagalpa komt eraan!
- Retourtje Brussel
- Een beleidsmatige verandering?

¡Cómo No!, het informatieblad over de stedenband, wordt uitgegeven door de Stedenband Tilburg-Matagalpa.

¡Cómo No! verschijnt vier maal per jaar met een oplage van 800 exemplaren.

Voor een gratis abonnement kunt u zich wenden tot de Stedenband Tilburg-Matagalpa:

Adres: Spoorlaan 346
5038 CC Tilburg

Tel: 013-5368706

E-mail: stedenband@tilburg-matagalpa.nl

Giro: 2783514

Web: www.tilburg-matagalpa.nl

Redactie

Marian van Stiphout

Toon Oomen

Miranda van der Klaauw

Ans Scheffers

Adje van Hirtum

Monique van de Sande

Lay-out

HD ontwerp • Tilburg • www.hdontwerp.nl

Met medewerking van

Harri Aarts

Rob van Mierlo

Theo Smeele

Jesse van Venrooij

Jan Vugts

Jaques Weijters

Foto's voorpagina

Johan Biemans

'verkiezingen in Nicaragua'

Fotobewerking

Francine van Werde

Drukwerk

Drukkerij Mezclado

Afwerking

de Bundel

ISSN: 0920 2315

Redactioneel

Purísima

De jaren tachtig: een turbulente periode in Nicaragua waarbij de sandinisten te maken kregen met een niet-aflatende stroom aanvallen van de contra's. Een dag uit die jaren: 7 december 1984. Met een aantal Tilburgers en een handjevol Nicaraguanen waren we aan het werk in Walter Mendoza, een van de armste wijken van Matagalpa. De wijk ligt ver buiten het centrum tegen een vrij hoge heuvel gebouwd. We hadden een prachtig uitzicht over de stad beneden, maar daar hadden we niet altijd oog voor. Er moest hard gewerkt worden, binnen zeven weken moest er op die plek een kleuterschooltje staan. Rond het middaguur werden we opgeschrikt door oorverdovende knallen en mitrailleurgeschut die ons vanuit de vallei bereikten. Toen we opkeken zagen we bovendien een constante stroom lichtkogels de hemel in schieten. Oorlog, dacht ik, de pleuris is nu echt uitgebroken. Ik keek om me heen, mijn landgenoten stonden verbaasd en enigszins ongerust naar het spektakel te kijken, niet wetend wat te doen, maar de Nicaraguanen werkten opgewekt door. Nee, geen oorlog, feest was het! Purísima, het feest van de allerzuiverste maagd, ofwel de onbevleete ontvangenis van Maria. Het is een van de belangrijkste feesten in Nicaragua. Maria-altaartjes worden opgericht, er worden veel cadeautjes uitgedeeld en er wordt veel gezongen en geschreeuwd: *Quién causa tanta alegría? La concepción de María.*

Hoewel er ook in Nicaragua scheiding tussen kerk en staat is, wordt het feest ook door prominente politieke figuren in het openbaar gevierd en verschillende presidenten lazen al eens stukken uit de bijbel voor tijdens de mis. Nu het presidentieel echtpaar in de Heer is, is de staatsbemoediging met dit soort feesten sterk gegroeid: Ortega en zijn vrouw delen speelgoed en voedsel uit aan de armen, ambtenaren worden 'uitgenodigd' mee te doen aan de negendaagse bidstonde en in alle ministeries en staatsbedrijven wordt het feest gevierd. Het heeft er veel van weg dat het katholicisme in Nicaragua een staatsgodsdienst aan het worden is. En dit is niet de enige reden voor bezorgdheid over Nicaragua zoals je verderop in dit nummer kunt lezen.

Op dit moment wil ik echter niet alleen aan de toekomst denken. Het verleden schreeuwt om aandacht, de Stedenband bestaat immers binnenkort 25 jaar. Duik met mij in dat verleden en vertel me je herinneringen, mooie en akelige, verre en recente, grappige en verdrietige. Wellicht krijgen ze een plaats in de volgende ¡Cómo No! Gelukkig nieuwjaar!

Marian

Inhoud

Verkiezingen in Nicaragua	Marian van Stiphout	3
Kennisfestival Stedenbanden	Miranda van der Klaauw	7
	Theo Smeele	8
Het moeder- en kindcentrum in Matagalpa komt eraan!	Harri Aarts	9
Retourtje Brussel	Toon Oomen	11
Matagalpese collega's keren bezorgd terug naar Nicaragua na een vruchtbaar bezoek	Toon Oomen	12
Een beleidsmatige verandering?	Jan Vugts	14
Kritiek van Keune mag niet ontmoedigen	Rob van Mierlo	15
Wat weten we nou eigenlijk van Nicaragua? [8]	Jaques Weijters	16
Tien jaar na orkaan Mitch	Marian van Stiphout	17
Agenda en kort nieuws		18
Dé foto van ¡Cómo No!	Janett Castillo	20

Verkiezingen in Nicaragua Verontrustende berichten

ophalen van stembiljet
foto: Johan Biemans

Op 9 november konden de Nicaraguanen hun stem uitbrengen voor de verkiezingen van gemeenteraden en burgemeesters.

Ruim een week later, op 20 november, presenteerde Roberto Rivas, voorzitter van de Hoge Kiesraad (Consejo Supremo Electoral kortweg CSE) de 'definitieve' resultaten van de verkiezingen. Volgens die informatie

verkreeg het FSLN, het Frente Sandinista de Liberación Nacional, in 105 steden, inclusief Managua, het burgemeesterschap. De PLC, de Partido Liberal Constitucionalista, kreeg 37 steden en de ALN, de Alianza Liberal Nicaragüense, vier. In Managua kreeg de kandidaat voor het FSLN, Alexis Argüello, ruim 51 procent van de stemmen. Eduardo Montealegre, kandidaat voor de PLC kreeg ruim 46 procent. Andere (splinter)partijen zoals het AC, Alternativa por el Cambio, waren niet succesvol. Twee niet onbelangrijke partijen waren al voor de verkiezingen buiten spel gezet.

Partijen verboden

In juni verbood de Kiesraad de MRS, Movimiento de Renovación Sandinista, en de PC, Partido Conservador, om deel te nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen dit jaar én de presidentiële verkiezingen in 2011. Men beweert dat de Kiesraad onafhankelijk is. Niettemin, sinds FSLN-leider Ortega en PLC-baas Alemán een pact gesloten hebben, benoemt het parlement slechts leden van die twee partijen in de raad.

De MRS heeft vier zetels in het parlement en bestaat uit een aantal partijtjes van sandinistische oorsprong waarvan de leden teleurgesteld zijn in het FSLN. Veel voormalige vrienden van Ortega zitten in deze partij. Sergio Ramírez, schrijver en sandinist van het eerste uur, was in 1995 een van de oprichters van deze partij (Ortega heeft onlangs een veto uitgesproken over de proloog die Ramírez zou schrijven bij een dichtbundel van Carlos Martínez Rivas die opgenomen zou worden in de collectie van het Spaanse dagblad *El País*). De PC, de Conservatieve Partij is al zeer oud. Ex-presidente Violetta Chamorro is van deze partij.

Op 11 juni 2008 ontnam de Kiesraad de rechtspersoonlijkheid van beide partijen. De MRS zou de CSE onvoldoende geïnformeerd hebben over veranderingen in de directie en de PC zou niet voldaan hebben aan de wet dat een partij in minstens tachtig procent van de gemeentes kandidaten moet hebben ingeschreven, iets wat de partij ontkent. Hoewel de MRS niet zo'n grote partij is, zou zij zoveel stemmen van het FSLN hebben kunnen afsnoepen dat de PLC bijvoorbeeld in Managua gewonnen zou hebben. Hoewel de aanzet daartoe was gegeven door het PLC-parlementslid Wilfredo Navarro verdween met de MRS een geduchte concurrent voor het FSLN.

cartoon van Manuel Guillén in *La Prensa* van 6 december
Ortega op jacht naar Eduardo (Montealegre)

4e kwartaal 2008 • nr 92

Campagne

Tijdens de campagne ging het niet om programma's en plannen, maar om beloftes, privileges, vakanties, braspartijen, ruzies, kogels, aframmelingen en brandstichting. Uiteindelijk culmineerde dit in gevechten op straat tussen de aanhangers van de PLC en het FSLN. In León raakte de kandidaat-burgemeester van de FSLN slaags met de politie omdat een demonstratie van critici beschermd werd tegen het geweld van FSLN-bendes. Jongeren die vreedzaam demonstreerden bij tv-kanaal 4, eigendom van de familie Ortega, werden door bendes van de FSLN in elkaar geslagen.

In de maanden voorafgaand aan de verkiezingen waren er verschillende incidenten die de geloofwaardigheid van de Hoge Kiesraad aantastten en het wantrouwen bij de kiezers vergrootten. Twee Nicaraguaanse nietgouvernementele organisaties Cinco en MAM en het Britse Oxfam werden aangevallen door het Openbaar Ministerie. Zonder formele beschuldiging werden de >>

cartoon van Bismarck in *La Prensa* van 12 november
Daniel Ortega en Rosario Murillo; op de grafstenen
staan inschriften als 'gevallen voor de vrijheid om
te stemmen' en 'gevallen tijdens de strijd tegen de
dictatuur van Somoza'.

cartoon van Manuel Guillén in *La Prensa* van 13 november
 Het volk, de privésector en de bisschoppenconferentie: 'Fraude! We willen herziening van de verkiezingen'; FSLN: 'O ja? Wel, wij willen dictatuur'.

kantoren leeggehaald, daarbij gesteund door leden van het FSLN die waren opgeroepen door presidentsvrouw Rosario Murillo. Cinco en MAM zijn twee organisaties die erg kritisch staan tegenover de regering. Ze worden financieel gesteund door Oxfam. Het officiële argument was dat alle ruim vierduizend ngo's gecontroleerd moesten worden. De president had echter al eerder gesproken over 'witwassen van geld' en had daarmee de toon gezet voor het Openbaar Ministerie.

Ook waren er veel klachten over het gebruik door het FSLN van staatsmiddelen en staatspersoneel voor de eigen propaganda. Verder is het presidentieel echtpaar al maanden lang tot vlak voor de verkiezingen bijna dagelijks op pad geweest om bonen cadeau te doen, eigendomsbewijzen van grond en huizen uit te reiken, kredieten te verlenen, wegen in te zegenen met katholiek wijwater en varkens en kippen uit te delen. Het geeft de indruk van een regering die voortdurend de armen steunt en programma's voor armoedebestrijding inzet. Dat is deels waar, maar in het algemeen lijken daarvan vooral leden van FSLN-vakbonden en andere sympathisanten te profiteren.

Rellen

In de nacht van 9 op 10 november -direct na de verkiezingen- was op tv te zien hoe de twee belangrijkste partijen in Managua de overwinning vierden. Het FSLN had de straten en pleinen al bezet toen nog maar zeven procent van de stemmen geteld waren. De partij zou met 55 procent van de stemmen gewonnen hebben, zo maakte de Kiesraad bekend. Eduardo Montealegre, burgemeesterskandidaat van de PLC, beschuldigde tijdens een persconferentie de Kiesraad van fraude en manipulatie van de documenten die uit de stemlokalen waren gekomen.

Op maandag 10 november vonden er op vele plaatsen in het land gevechten plaats tussen aanhangers van PLC en FSLN. Enkele grote winkelcentra werden overvallen en ook verschillende journalisten werden door Ortega-aanhangers aangevallen.

Vermoeden van fraude

De PLC staat niet helemaal alleen in haar beschuldiging van fraude. De onafhankelijke organisatie Etica y Transparencia (E.y.T.) die tijdens voorgaande verkiezingen waarnemingen deed, kreeg -evenmin als Ipade, de OAE en waarnemers uit Europese landen- dit jaar geen toestemming van de Kiesraad om waarnemers in te zetten, maar voerde met zijn 30 duizend waarnemers op eigen houtje controles uit en meldde dat in zeker 32 procent van de stemlokalen onregelmatigheden zijn voorgekomen. 'Dit waren de minst transparante verkiezingen van de afgelopen jaren', zei voorzitter Alta Hooker van E. y T. De katholieke aartsbisschop Leopoldo Brenes verklaarde dat zijn stemlokaal op zondag om half een 's middags dicht was toen hij arriveerde en vertelde dat daarmee zijn bange vermoedens over onregelmatigheden bevestigd werden. Volgens de kieswet moeten de stemlokalen tot tenminste zes uur open zijn. Er waren tv-beelden die dag van bureaus die om vijf uur sloten. De FSLN-controleurs renden met de kiesdozen naar de bus, achtervolgd door mensen die nog wilden stemmen.

Op 11 november kwam *La Prensa* met een groot aantal foto's van stemmateriaal

kieslijsten

foto: Johan Biemans

gevonden in een rivier en op onder andere vuilnisbelt La Chureca in León: verpakkingen van verkiezingsmateriaal, flesjes onuitwisbare inkt (voor op je duim zodat je niet twee keer kunt stemmen), stembiljetten en identiteitsbewijzen. Het meest belastend waren biljetten waarop lijst 1 van de PLC was aangekruist en niet uitgereikte identiteitsbewijzen waardoor mensen niet hebben kunnen stemmen.

Pact

Ook ex-president Arnoldo Alemán benadrukte begin december dat zijn partij wil dat alle stemmen in het hele land opnieuw geteld worden in aanwezigheid van geloofwaardige nationale en internationale waarnemers.

Maar Alemán mag helemaal geen politieke functies uitoefenen omdat hij twintig jaar gevangenisstraf uitzit wegens een gigantische fraude met staatsgelden. Die gevangenschap moet met een korreltje zout genomen worden, want hij heeft sinds 2003 slechts enkele dagen in een gevangenis doorgebracht, zij het wél in een luxe cel. Hij mocht altijd op grond van allerlei verzonnen ziektes op zijn landgoed verblijven. Op dit moment mag hij van een FSLN-rechter zelfs het hele land als zijn gevangenis beschouwen en hij maakt ondanks zijn ziektes overal politieke reclame. Zijn politieke bondgenootschap met Ortega sinds 1999 loont de moeite, al is zijn vrijheid nog niet beklonken. Alemán was Somozist en zat om die reden gevangen in de jaren tachtig. Hij werd burgemeester van Managua in 1990 en president in 1996. Hij werd ook onbetwist leider van de PLC. Ortega streed tegen de dictatuur van Somoza en was president van 1980 tot 1990. Voor velen was het destijds niet te geloven, maar toch sloten de twee in 1999 een pact waardoor de kieswet hervormd kon worden in beider voordeel en de baantjes onderling verdeeld konden worden in Rekenkamer, Kiesraad en Hoge Raad.

En zo wordt het nog steeds geregeld. De twee hebben elkaar ook nu nodig, omdat noch de FSLN noch de PLC voldoende stemmen heeft in het parlement voor een meerderheid. Het soort gevangenschap van Alemán is daarbij wisselgeld. (De nieuwe strafmaat voor geld witwassen is volgens het nieuwe Wetboek van Strafrecht in

geweld na de verkiezingen
krantenfoto

Nicaragua teruggebracht van twintig naar zeven jaar. Dat deze nieuwe strafmaat speciaal voor hem is vastgesteld, is een publiek geheim.) Het is dus maar de vraag of Alemán het zo oneens is met de fraude tijdens de verkiezingen. Want het waren PLC-magistraten in de Kiesraad die instemden met alle besluiten dit jaar die fraude mogelijk maakten. Zou de zaak uit de hand gelopen zijn of zou het toch allemaal berekend zijn door FSLN en PLC? Alemán kwam in ieder geval pas op het toneel toen Montealegre al duidelijk te kennen had gegeven dat de uitslag niet geaccepteerd werd door de oppositie in het parlement.

Protesten

In de weken na de verkiezingen is er veel geweld gepleegd en de FSLN maakte zich meester van de straten, rotondes en toegangswegen in en naar Managua waardoor veel angst ontstond onder de bevolking. Op 18 november werd een protestmars tegen de fraude, georganiseerd door de PLC, door duizenden *orteguistas* die zich op verschillende punten in de hoofdstad opstelden, onmogelijk gemaakt. De Ortega-aanhangers waren gewapend met stenen, machetes, knuppels en zelfgemaakte mortieren. Later werden opnieuw journalisten aangevallen. FSLN-aanhangers vernielden een auto van Canal 2 en reporters van het sandinistische

FSLN viert overwinning in Managua
foto: Johan Biemans

Radio Ya en tv-kanaal 4 werden zowat gelyncht door PLC-sympathisanten -ook geen lieverdjes. De volgende ochtend werden de installaties van Radio Darió, Metro Stereo en Caricias door een groep Ortega-aanhangers vernield. Op 20 november was al vóór de officiële uitslag bekend werd gemaakt een grote menigte FSLN-ers op de been voor het gebouw van de Kiesraad. Er werd uitbundig gefeest, hoewel de oppositie al een hertelling had geëist van alle stemmen in het hele land (al komen de stemmen die op de vuilnisbelten zijn gegooid daarmee niet terug). Die eis werd ondersteund door de katholieke bisschoppenconferentie, de Coordinadora Civil (een koepel van ruim 600 nietgouvernementele organisaties) en door werkgeversverenigingen.

47 stemmen

Op 9 december wist de oppositie een 'kleine' overwinning te behalen. Parlements lid Francisco Jarquín van de ALN negeerde -na enig gedraai- de smeebedden van sandinist Xóchitl Ocampo om zijn stem uit te brengen en deed daarmee al het werk teniet dat het FSLN de laatste twee weken had verzet om genoeg steun te verwerven om beschuldigingen van fraude te pareren. Het FSLN had daarvoor naast de 38 stemmen van eigen leden ook de steun gekregen van vijf ALN-ers en drie andere parlementsleden. Jarquín zou de 47ste stem zijn en 47 was het aantal stemmen dat het FSLN in het parlement nodig had om de beschuldiging van fraude te weerleggen en hertelling of annulering van de gemeenteraadsverkiezingen te voorkomen. Montealegre, die Jarquín op het laatste moment wist te overtuigen het FSLN niet te steunen, verklaarde: 'Vandaag veranderde het perspectief dat Nicaragua heeft ... Het was een moedig gebaar van Jarquín, het gaat er namelijk om de democratie in Nicaragua mogelijk te maken en te garanderen dat de wil van het volk wordt geëerbiedigd'.

De populariteit van de magistraten van de Hoge Kiesraad heeft >>

Matagalpa

In Matagalpa werd op 9 november FSLN-kandidaat Sadrach Zeledón Rocha (54) tot burgemeester gekozen. In deze stad zijn de verkiezingen redelijk rustig verlopen en het grootste deel van de stemlokalen sloot daar om 6 uur 's avonds zoals de wet voorschrijft. Ik heb geen berichten gekregen dat er in deze stad gefraudeerd is, behalve dat er wat stembiljetten al bij afgifte met vage inkt 'gemarkeerd' waren. Ook was er een aanvaring toen PLC-sympathisanten het pand van het FSLN in Matagalpa -waar de overwinning werd gevierd- passeerden. Er werden stenen naar elkaar gegooid en een agent werd op het oog geraakt toen hij tussenbeide wilde komen. In het departement Matagalpa vielen er een paar gewonden tijdens een handgemeen tussen sympathisanten van beide partijen en een aantal mensen werd gearresteerd. Verder zijn er geen klachten binnengekomen, het was praktisch overal kalm, meldde het hoofd van de politie.

Sadrach Zeledón Rocha is voor de Matagalpezen een oude bekende. Ook in 2000 werd hij al tot burgemeester gekozen en vanaf 2006 was hij afgevaardigde van het FSLN voor het departement Matagalpa. Ik heb Sadrach Zeledón een paar maal ontmoet toen ik in 2002 in Matagalpa was en ik kreeg de indruk dat hij redelijk geliefd was bij het volk.

Velen zullen de verkiezingen in Nicaragua met pijn in hun hart hebben gevolgd, gelukkig lijkt te toestand in onze zusterstad niet zo zorgwekkend.

inmiddels een duikvlucht genomen en zij krijgen vanuit verschillende sectoren een hele lading kritiek over zich heen.

Lood om oud ijzer

'Het waren geen verkiezingen voor gemeentelijke overheden maar een gladiatorenvecht om macht en leiderschap, om het besturen van de staat zoals het hen uit komt: Die van het PLC om zich te verrijken en die van het FSLN bovendien om de macht van Daniel Ortega, zijn vrouw Rosario Murillo en verder familie te verlengen en door te gaan met hun sociaal werk voor de armen god erend met vieringen in de open lucht.' Dat is de mening van Sergio Simpson en hij staat daarin niet alleen. Helaas zorgt de zucht naar macht en rijkdom van de 'leiders' ervoor dat veel mensen alle vertrouwen in de politiek verliezen; Ortega of Alemán, het is lood om oud ijzer, met de belangen van het volk zijn ze niet bezig. Dat is jammer want er zijn ongetwijfeld veel FSLN-ers die zich wel met de beste bedoelingen voor Nicaragua inzetten. Jan Willem de Pater schreef: 'Ik zie het FSLN als een rotte aardappel met veel goede en energieke mensen aan de buitenkant en een volkomen bedorven kern middenin'.

Voor Nicaraguanen die een linkse stem willen uitbrengen is de keuze wel heel erg moeilijk, al blijven velen geloven in de goede bedoelingen van Ortega en omschrijven zij zijn handelen niet als 'corruptie' maar als 'strategie'. Maar Ortega is al lang niet links meer. Johan Biemans zegt hierover: 'Ortega is hooguit een 'zichzelf links noemende' president en de oppositie bestaat niet alleen uit rechts. Het lijkt er op dat sommige Nederlandse journalisten en ook andere in Nicaragua geïnteresseerden nog een wat nostalgische herinnering hebben aan de jonge linkse Ortega die samen met een heleboel andere jonge kameraden een dictatuur mee hielp omver te gooien. Die tijd is al dertig jaar voorbij en die Ortega is niet meer. Hij is nu tegenstander van iedere abortusingreep ook als het vrouwenlevens kost, hij is samen met zijn vrouw in de Here Jezus en de Heilige Maagd Maria, hitst zijn aanhang op tegen de onafhankelijke media en de critici van de regering en stuurt zijn aanhangers de straat op omdat "de straat van het volk is". Het "volk" is in dit geval de FSLN-aanhang die niet zachtzinnig te werk gaat. Hij sloot een pact met de liberale corrupte ex-president Alemán waardoor alle baantjes in Kiesraad, Hoge Raad, Rekenkamer en Openbaar Ministerie onderling verdeeld konden worden tussen FSLN en PLC. In 2006 kon hij de verkiezingen winnen doordat die twee partijen de kieswet hadden gewijzigd.'

Plannen

In tegenstelling tot in de jaren tachtig zijn de sandinisten een minderheid, al vormen zij dan de grootste minderheid. Alles wijst erop dat Daniel Ortega deze minderheid in een meerderheid wil(de) veranderen en daarbij geen enkel middel schuwt. Cees Zoon schreef in *de Volkskrant* dat Ortega een beetje in de war lijkt te zijn. Dat lijkt mij een te simpele benaming voor waar hij mee bezig is. Daniel Ortega lijkt plannen te ontwikkelen om zich voorgoed van de macht te verzekeren en dat kan hij volgens velen alleen maar door fraude bewerkstelligen. Om na 2011 (de volgende presidentsverkiezingen) aan te blijven zal hij grondwet moeten wijzigen -dezelfde president kan momenteel namelijk niet gedurende twee opeenvolgende periodes aan de macht zijn. En als dat niet lukt -bij een enquête bleek vorige week dat ruim zestig procent van de Nicaraguanen tegen deze wijziging in de grondwet is- kan hij altijd nog zijn Rosario inzetten.

Marian van Stiphout

bronnen:

La Prensa, *El Nuevo Diario*, Johan Biemans Nicalog, Sergio Simpson (sergiosimpson.ysublog), Jan Willem de Pater en *Revista Envío*

de ME in León
foto: Johan Biemans

de delegatie uit Nicaragua van FODEL,
uiterst rechts Janett
foto: onbekend

Kennisfestival Stedenbanden

Veel kennis, veel kansen

Om het jaar organiseert het Landelijk Beraad Stedenbanden (LBSNN) het Kennisfestival. Vrijwilligers, bestuurders, ambtenaren en wethouders uit ongeveer vijftien Nederlandse steden met een stedenband met een Nicaraguaanse stad, ontmoeten elkaar, wisselen kennis uit en gaan met elkaar in debat. Dit jaar deden zij dat samen met vertegenwoordigers van FODEL, een van de Nicaraguaanse tegenhangers van het LBSNN.

Vanuit Tilburg waren we met zes personen afgereisd naar Soesterberg. Aldaar ontmoetten wij Janett Castillo, die met de FODEL-delegatie was meegekomen. Tijdens de plenaire start moesten de deelnemers gelijk stelling nemen. De vraag was of men voor of tegen de regering Ortega was of neutraal. Ziehier het grote dilemma: Ortega doet veel om de armoede te bestrijden maar democratisch is het totaal niet. De gebeurtenissen rond de gemeenteraadsverkiezingen van november (zie elders in dit blad) laten zien dat de situatie zorgwekkend is.

In tal van workshops hebben wij ons vervolgens verder bekwaamd binnen thema's waar de stedenbanden mee bezig zijn: volkshuisvesting, (beroeps)onderwijs, economische ontwikkeling, voorlichting, enzovoort. Maastricht vertelt over het opsporen en begeleiden van risicoleerlingen in Rama en slaagt erin deze weer naar school te krijgen door samenwerking met diverse instanties ter plaatse. Positief is ook dat het ministerie van Onderwijs de ontwikkeling van het beroepsopleiding eindelijk serieus neemt en per regio gaat bekijken in welke sectoren mensen moeten worden opgeleid. Diverse stedenbanden, ook wij, hebben reeds ervaren dat het meenemen van een burgemeester of andere bekende dan wel gezaghebbende stadgenoot deuren kan openen die anders gesloten blijven. Ook nu weer wordt de suggestie gedaan om bij het eerstkomende werkbezoek aan Nicaragua een breed samengestelde delegatie te vormen, dus bijvoorbeeld de wethouder met een ondernemer, een onderwijsbestuurder, enzovoort. De mensen van FODEL vertellen over hun ambitie om hét platform voor lokale ontwikkeling te worden binnen Nicaragua. FODEL is een verzameling maatschappelijke organisaties en vertegenwoordigers uit partnersteden. Onze partnerorganisatie, het Comité Mano Vuelta, is er lid van. Wat FODEL onderscheidt van andere grote organisaties of platforms is dat zij dat lokale netwerk hebben en op die manier ook op nationaal niveau invloed kunnen uitoefenen vanuit het maatschappelijk middenveld, om maar eens wat jargon te gebruiken.

Op het gebied van volkshuisvesting zijn er interessante ontwikkelingen. Het LBSNN gaat voor een aantal steden tegelijk leningen regelen bij de Nederlandse organisatie DIGH waar plaatselijke woningcorporaties garant voor staan. En dan gaat het niet om een eenmalig project van vijftig woningen die gratis ter beschikking komen, maar om het opzetten van een systeem voor sociale woningbouw, inclusief infrastructuur, waarvan grondpolitiek een belangrijk onderdeel is. Beleid is dus zeker zo belangrijk als financiering. De drie Tilburgse woningcorporaties hebben dat verhaal in 2007 ook gehouden in Matagalpa. Makkelijk is dat niet, de Nicaraguaanse gemeenten voelen namelijk de druk van duizenden woningzoekenden in hun stad, maar om dat probleem ooit op te lossen moet het anders, dat wil zeggen structureel, worden aangepakt. Ook de waterschappen worden steeds actiever over de grens. Met name hun expertise is voor de Nicaraguanen zeer waardevol. In Matagalpa is waterschap De Dommel actief.

Diverse stedenbanden ontwikkelen economische projecten. Tilburg zou dit ook graag willen, maar heeft op dit moment geen capaciteit om het op te pakken. De gemeente Utrecht en de Jaarbeurs ondersteunen het opzetten van een beurs in León. Vanuit Delft is een innovatief project tussen de private sector, de gemeente en de universiteit. Met name de inzet van studenten als stagiaires blijkt daar een vondst te zijn. Ook worden ondernemers getraind en wordt een prijs uitgelooft. Wel wordt opgemerkt dat je bij dergelijke projecten veel tijd en geduld moet hebben en het niet in handen van de politiek (de gemeente) moet leggen, maar bij een projectteam.

Voor Tilburg-Matagalpa zoeken wij iemand die dit terrein zou willen ontwikkelen. Kent u het ondernemersvak en heeft u tijd en zin om hiermee aan de slag te gaan, of kent u iemand die dit leuk vindt, neemt u dan contact met ons op.

Als het gaat om voorlichting en fondswerving wordt vaak geopperd om aan te sluiten bij andere evenementen in je stad en om gebruik te maken van een symbool. Daarvoor is het kleurige balsahouten vogeltje gekozen, dat nu door het LBSNN en alle individuele stedenbanden wordt gebruikt in de campagne 'Een kleurrijke toekomst voor de kinderen in Nicaragua'. In Tilburg spitst die campagne zich toe op onderwijs en moeder/kindzorg. Het LBSNN en HIVOS stellen hiervoor middelen beschikbaar en de Stedenband en de gemeente Tilburg werken intensief samen. In januari worden alle Tilburgse scholen benaderd om mee te doen met een educatief project en opgeroepen om fondswervingsacties te bedenken. In april organiseert de Rotary Tilburg het Koninginnebal om geld in te zamelen voor een moeder-kindcentrum in Matagalpa. Doe mee en komt allen!

dit vogeltje kost 6,50 euro, maar dankzij de verdubbelingsregeling gaat er 10 euro naar Matagalpa

Miranda van der Klaauw

Toon, Janett en Miranda op het Kennisfestival
foto: onbekend

De Dommel is zich na het terugtrekken van de NOVIB uit het Cuencas-project (stroomgebiedenproject) zelf bezig blijven houden met de verbetering van de bovenstroom van enkele rivieren in het departement Matagalpa. Het kon dit doen dankzij middelen van allerlei fondsen (zelf mag het waterschap geen geld investeren in het buitenland, maar wel mankracht leveren). Vanaf januari zal die mankracht gelijk staan aan een fulltime kracht.

De werkzaamheden in Matagalpa bestonden uit aanpak van de bovenstroomse vervuiling. Dat hield in:

- watergebruik in de koffieteelt zuiveren (verwerking na de pluk)
- verbetering van sanitair en drinkwater bij dorpjes in de bovenstroom; dit gebeurt via pilotprojecten met als doel anderen geïnteresseerd te maken
- kennis overbrengen over zuiveringsmethodes, want veel ondernemers gaven aan wel te willen (en te kunnen betalen), maar geen kennis te hebben over 'hoe te doen'
- ontwikkelen van kleinschalige systemen/machines om dit te doen (een rol voor lokale ondernemers)

Helaas bleek AMAT (een waterbedrijf van Matagalpa) niet geïnteresseerd in het leveren van een bijdrage (noch financieel, noch in menskracht) aan de oplossing van de problemen bovenstrooms, hun taak ligt in hun ogen alleen bij het drinkwater in de stad (kortzichtigheid).

Op dit moment is Waterschap De Dommel ook actief in ander gebieden van Nicaragua (onder meer Corn Island) en diverse andere waterschappen op weer andere plekken.

Neveneffecten:

- Voor het waterschap is het proces zeker ook leerzaam. Er moet creatief worden opgetreden, er is nog geen infrastructuur zoals in Nederland. Er is daardoor meer mogelijk (om het daar beter te doen dan bij ons).
- Ontstaan van 'waterschappen': mensen die betrokkenheid hebben bij een deel van de waterloop en ook geld ophalen voor onderhoud.
- Verbetering van de onderlinge contacten in Nederland tussen gemeenteambtenaren en die van het waterschap: door samenwerking aan internationale projecten (oplossingsgericht denken bij specifieke problemen) leert men elkaar anders kennen.

Theo Smeele

VERVOLG KENNISFESTIVAL STEDENBANDEN

Huisvesting

Tijdens het afgelopen Kennisfestival heb ik me laten bijpraten over huisvesting in Matagalpa. Ten opzichte van een andere bijeenkomst in april van dit jaar wist het LBSNN wel weer wat nieuws te melden. Een presentatie door het DIGH (dat is een bank die door Woningbouwcorporaties is opgericht, waarbij diezelfde corporaties geld lenen) gaf nieuwe inzichten. Doel van het LBSNN is om voor alle stedenbandsteden waar het speelt een gunstige financiering te regelen voor lokale huisvestingsprogramma's (soms van de grote getallen: samen optrekken kan voor gunstiger leningen zorgen). Het DIGH kan daarbij als verstrekker van leningen een rol spelen.

Voor een lening moet rente worden betaald, doordat er meerdere partijen risico's lopen en ook geld moeten verdienen, moeten de mensen in Nicaragua uiteindelijk een pittige rente (rond de 10 procent) betalen. De rente kan worden verlaagd indien er gebruik gemaakt wordt van een recentelijk opgericht duurzaamheidsfonds (beheert door de DIGH en samen met de Bank Nederlandse Gemeenten opgezet). Dat fonds biedt externe partijen in Nederland die geld over hebben (zoals scholen, woningbouwverenigingen en waterschappen) de mogelijkheid om indirect en op een verantwoorde wijze te investeren in woningbouw in Nicaragua. Verantwoord want er geldt een inleggarantie én een vast gegarandeerd rendement. Dat rendement bepaalt via een ingewikkelde constructie een deel van de te betalen rente. Kiest een inlegger voor een lager rendement dan gebruikelijk (bijvoorbeeld maar 2 procent in plaats van 4 procent), dan wordt het verschil gebruikt om de lening tegen iets gunstiger condities te verstrekken (en er kan zelfs méér worden geleend dan normaal). Nieuw is ook dat het LBSNN meer wil gaan inzetten op complete bouw van wijken: niet alleen de huizen moeten er komen, ook de randinfrastructuur (stoepen, wegen, elektra) moet worden gerealiseerd. Nu is het over het algemeen zo dat er eerst wordt gebouwd en daarna pas de infrastructuur wordt aangelegd. De bedrijven in Nicaragua die die infrastructuur aanleggen zijn niet gewend risico's te nemen, en voorfinanciering van dergelijke projecten is een risico. Door een andere manier van huizen financieren van de grond te krijgen, hoopt het LBSNN die risico's te kunnen afdekken.

En verder is duidelijk dat er veel behoefte is aan woonruimte, maar dat er bij de gemeenteambtenaren in Nicaragua te weinig kennis is van grondpolitiek. En die kennis wil het LBSNN komend voorjaar via cursussen gaan uitbreiden. Een mooi streven, kennisoverdracht. Zonder grondpolitiek hobbelt een gemeente achter de feiten aan, en moet grond tegen te hoge prijs worden aangekocht.

Water

Daarnaast was het thema water voor mij een mooie gelegenheid om wat meer te weten te komen over de rol van ons Waterschap De Dommel in Matagalpa. Het was tevens een mooie gelegenheid voor een stemadvies voor de in november gehouden verkiezingen.

Het moeder- en kindcentrum in Matagalpa komt eraan!

De Rotaryclub Tilburg wil, in het kader van haar vijftigjarig lustrum, samen met de gemeente Tilburg, de werkgroep Salud van de Stedenband Tilburg-Matagalpa en een aantal zorginstellingen in Tilburg, een bijdrage leveren aan het realiseren van het centrum voor moeder- en kindzorg in Matagalpa. Zij doet dit in samenwerking met gezondheidszorginstellingen in Matagalpa, de gemeente Matagalpa, het ministerie van Volksgezondheid in Managua, Nicaragua en de Rotaryclub in Matagalpa. Alle betrokken partijen leveren een eigen bijdrage, gericht op duurzame exploitatie van het moeder- en kindcentrum. Het ministerie in Managua stelt zich bijvoorbeeld garant voor de exploitatiekosten voor minimaal tien jaar.

met directrice van het medisch centrum (midden) op de bouwlocatie
foto's: Harri Aarts

Het moeder- en kindcentrum

Het moeder- en kindcentrum is een kleine (poli)klinische voorziening en moet bereikbaar zijn voor 30 duizend vrouwen, in de vruchtbare leeftijd, en 12 duizend kinderen in de leeftijd tussen 0 en 4 jaar. Vooral de armste mensen in Matagalpa en in de landelijke gebieden rondom de stad worden bereikt. De moedersterfte in Matagalpa is twintig keer zo hoog als in Nederland en de hoogste in Nicaragua. Met het moeder- en kindcentrum wordt een bijdrage geleverd aan één van de millenniumdoelstellingen: het terugdringen van de moedersterfte.

Het moeder- en kindcentrum wordt een voorziening waar de juiste en gespecialiseerde zorg wordt geleverd voor een veilige zwangerschap, bevalling en eerste kindzorg.

Het moeder- en kindcentrum kent drie fasen:

- voorlichting over preventie en scholing van zwangere vrouwen
- zwangerschapscontrole
- zorg voor, tijdens en na de bevalling voor de moeder en het kind.

De kliniek zorgt ervoor dat vrouwen een normale zwangerschap kunnen ontwikkelen en dat ze op een goede en veilige manier worden begeleid. Bovendien kan de kans op een risicobevalling verkleind worden of wordt een risicobevalling juist voorkomen.

Het moeder- en kindcentrum gaat ook controles uitoefenen en preventieve zorg bieden aan vrouwen en kinderen. Vrouwen kunnen zich laten testen op verschillende ziektes, zoals baarmoederhals- en borstkanker. Ook wordt advies gegeven over voorbehoedsmiddelen. >>

De Rotaryclub Tilburg

De realisatie van het plan vraagt om een totale investering van 580 duizend euro. De stad Matagalpa draagt zelf bij met een bedrag van 80 duizend euro. Rotaryclub Tilburg stelt zich ten doel in 2009 (het lustrumjaar) 100 duizend euro in te zamelen. Zij zal dit ondermeer doen door het organiseren van een groot en spectaculair Koninginnebal op 29 april 2009. De opbrengst van deze avond komt geheel ten goede aan het gestelde doel. Met verschillende verdubbelingsregelingen (ondermeer van HIVOS en de Rotary International), kan dit bedrag aanzienlijk verhoogd worden.

Inmiddels zijn de eerste gelden binnen, te weten:

- 12 duizend euro van de Rotary Tilburg
- 12 duizend euro van de gemeente Tilburg
- 8 duizend euro uit diverse giften en de opbrengst van kalenders en foto's.

Met het Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland Nicaragua en het HIVOS zijn sluitende afspraken gemaakt over de verdubbeling waardoor thans een totaal bedrag beschikbaar is van 64.000 euro.

Het jaar 2009 zal op diverse en uiteenlopende manieren in het teken staan van de inzameling van gelden voor het moeder- en kindcDe agenda's van de twee Matagalpinas puilen uit met vergaderingen, overlegmomenten, bezoeken aan scholen. Janett en Teresa waren zo ook bij mij thuis voor een overleg, maar kwamen met een 'dubbele agenda' naar later bleek. Overleg over de onderwijsvakbond Anden oké, maar er is meer. Het venijn zat ook nu weer in de staart: tegen het einde van het overleg kwam de vraag: we willen naar Brussel. Hoe?ei naar het eindresultaat te volgen is. Voor dit doel is een apart rekeningnummer geopend: postbank 0993957 t.n.v. Stedenband Tilburg-Matagalpa.

Harri Aarts

LANDELIJK BERAAD
STEDENBANDEN
NEDERLAND-NICARAGUA

geen grenzen
aan mensen
HIVOS

bouwlocatie moeder- en kindcentrum
foto: Harri Aarts

burgemeester Vreeman, Harri Aarts en Lian Smits,
directrice De Bocht en lid Rotaryclub
foto: Carla ten Cate

De redactie van ¡Cómo No!
wenst jullie allen een gelukkig 2009

kind tijdens kerst in kathedraal León
foto: Juan Pablo Aragón

Retourtje Brussel

Met twee Matagalpinas (Janett en Teresa) en een Antilliaanse Nederlandse (Donna)

De agenda's van de twee Matagalpinas puilen uit met vergaderingen, overlegmomenten, bezoeken aan scholen. Janett en Teresa waren zo ook bij mij thuis voor een overleg, maar kwamen met een 'dubbele agenda' naar later bleek. Overleg over de onderwijsvakbond Anden oké, maar er is meer. Het venijn zat ook nu weer in de staart: tegen het einde van het overleg kwam de vraag: we willen naar Brussel. Hoe?

foto: François Trazzi

Het is dan logisch dat iemand hen begeleidt, eventueel met de auto rijdt, de weg wijst, de mooie stadsdelen laat zien en wellicht ook Manneken Pis -al wisten zij van zijn bestaan toen nog niet af.

In Nicaragua vergezeld worden op een bezoek of excursie is ook prettiger dan er alleen op uit trekken. Ik snap dat wel, maar had ik wel ruimte in mijn volle Nederlandse agenda? Tuurlijk, voor zo'n tripje met zulke leuke mensen ben ik altijd wel in.

Op zaterdagmorgen half negen zouden we vertrekken, in *hora Nica* is dat negen uur. Toch vroeg uit de veren. Met vieren welgemutst in de auto, richting Brussel. Wel was afgesproken, dat ik hen nog een interview zou afnemen, dat was het wisselgeld wat ze er graag voor over hadden; 'voor wat hoort wat' toch? Niet onbelangrijk. Na Breda kwam de kleine cassette recorder te voorschijn, installeren en de eerste vraag werd gesteld. Geef je iemand uit Latijns-Amerika een microfoon onder zijn of haar neus: een stortvloed van woorden, gedachten, overwegingen komen als een waterval over je heen. Interessant voor de liefhebber zoals ik, dat zeker.

Rond Antwerpen hadden we het wel gehad. Rechttoerechtaan naar Brussel: auto parkeren, op de kaart kijken en naar de Grand Place ofwel de Oude Markt. De gezellige drukte op de pleintjes in het centrum was prettig, Janett en Teresa genoten met volle teugen, vooral 'kijken, kijken en niet kopen' was de leus, ja wat wil je met enkele euro's op zak? Jawel, cadeautjes voor de kinderen en vrienden in Matagalpa. Het kleine beeldje van Manneken Pis was het trofeeetje dat de grote oversteek mocht meemaken. Het was wel koud en guur, we dronken koffie om ons op te warmen, aten de bekende 'belse' frieten met dikke mayonaise en liepen nog wat straatjes door tot, ja tot onze tropische gasten het niet meer hielden van de kou. 'Ik wil naar de auto', klonk als een noodkreet uit een door de kou samengeknepen keel. We zouden nog wat sightseeing kunnen doen, maar dat bleek onnodig. De slaap overmeesterde eenieder en de chauffeur -ik dus- koos het hazenpad via Antwerpen en Breda naar Tilburg. Langzaam aan kwamen zowel Janett als Teresa tot nieuwe staten van bewustzijn, terugkijkend op een leuke en gezellige dag.

Toon Oomen

Janett en Teresa in Brussel

4^e kwartaal 2008 • nr 92

Janett, Donna en Teresa, vooral 'kijken, kijken en niet kopen'

foto's: Toon Oomen

**iCÓMO
NO!**

Matagalpese collega's keren bezorgd terug naar Nicaragua na een vruchtbaar bezoek

Terwijl mijn auto over de snelweg naar Brussel jaagt, spreken mijn medepassagiers hun teksten in, in een kleine cassetterecorder. Hun meningen doen er toe, al doet het decor van zo'n autorit anders vermoeden. Zowel Janett als Teresa zijn zeer betrokken vrouwen, betrokken bij ontwikkelingen in Matagalpa en bij die van de Stedenband. Ze zijn wel bezorgd over de ontwikkeling in hun land. Interessant zijn hun commentaren op de actuele situatie zowel van het land en de stad alsook van de zusterband!

Wat heeft de Stedenband Tilburg-Matagalpa volgens jullie tot nu toe opgeleverd?

Het belangrijkste van 25 jaar Stedenband is de vriendschap en solidariteit tussen onze twee steden, naast uiteraard de materiële hulp die in de loop der jaren Matagalpa heeft ontvangen. Ook de twintig jaar bestaande scholenbanden, de relaties tussen de diverse werkgroepen -bestaande uit vrijwilligers- zowel in Tilburg als in Matagalpa, de activiteiten, bijvoorbeeld van de vrouwengroep met de steun aan het Casa Materna en het centrum voor moeder- en kindzorg.

Ook is de relatie van ons Comité Mano Vuelta met het gemeentebestuur in Matagalpa zeer constructief. We zien nu dat de gemeente Tilburg zich ook inspant om deze relatie inhoud te geven, hierbij denk ik aan de actie voor het centrum voor moeder- en kindzorg. In Matagalpa zijn diverse scholen verrijkt met lokalen, die niet gebouwd zouden zijn zonder steun van de scholen uit Tilburg. In Nicaragua leven heel veel families ver onder het bestaansminimum, de armoede kent veel dimensies, ze is ook voelbaar in het onderwijs. Wij als CMV hebben ons ingespannen om de onderwijskwaliteit te verbeteren, onder andere door een cursus voor basisschoolleerkrachten te organiseren om hun deskundigheid te verbeteren wat betreft methodieken. Hier werken we samen met de onderwijsbond (AOB) uit Nederland. Ook is de Stedenband van groot belang in rampsituaties zoals in '98 bij Mitch (een orkaan die Matagalpa zeer getroffen heeft t.o.).

Wat voegt een bezoek als dit toe aan de Stedenband?

Allereerst heb ik (Janett) deelgenomen aan het zogenaamde Kennisfestival in Soesterberg, waar vele vrijwilligers van de stedenbanden uit beide landen aanwezig waren en kennis en ervaringen uitwisselden. Ik merkte daar een groot enthousiasme rond allerlei thema's, bijvoorbeeld de millenniumdoelen. Wel vind ik het jammer dat tijdens dat festival de jongeren amper aan bod kwamen; beloofd werd wel, dat er nu een speciaal Jongerencongres georganiseerd wordt. Een zorg die geuit werd, was ook de actuele situatie in ons land: de gemeenteraadsverkiezingen en die van de

burgermeesters zijn namelijk verre van vlekkeloos verlopen (zie ook elders in dit blad).

Ook nu we hier in Tilburg zijn, zien we andermaal hoe gedreven veel vrijwilligers zich inzetten voor de Stedenband en dus voor een betere wereld, voor een wereld met meer gelijkheid. Naast de materiële ondersteuning vinden we waarden als vriendschap, menselijke warmte, solidariteit zeker zo belangrijk en die komt naast de grote juist óók tot uiting in de kleinere projecten. Vaak brengen de grote projecten problemen met zich mee wat betreft het management; soms is het beter uit te gaan van lokale, kleinere projecten. Daarnaast hebben we gepraat over Caminando Juntos (het programma van de Stedenbanden samen met het HIVOS), over de rol van de Stedenband in de nabije toekomst. Wat zijn de verschillen met hoe het tevoren was? CMV vertrekt vanuit een bepaalde systematiek om projecten uit te voeren. Wij hanteren de criteria van het Lokaal Ontwikkelings Fonds (LOF). We hebben problemen in de afstemming en de communicatie. Het volstaat niet om alleen vergaderingen te beleggen, documenten te ondertekenen. Het is belangrijk dat er afstemming plaats vindt tussen het CMV en het Landelijk Beraad wat betreft processen, procedures, prioriteiten. Wij streven naar een zo groot mogelijke 'impact' onder de Matagalpese bevolking. Eén van de polemieken is het al dan niet in rekening brengen van 5 procent overheadkosten bij het realiseren van projecten. Enerzijds streeft men naar een professionele begeleiding, hoge kwaliteit en rendement bij de uitvoering van de projecten, anderzijds 'mag het niks kosten'. Het CMV garandeert met zéér weinig middelen een verantwoord uitvoeren van projecten, die met Tilburgs geld ondersteund worden.

Hoe zien jullie de toekomst van de Stedenband op korte termijn? Aan wat voor type relatie, activiteiten, prioriteiten moeten we dan denken?

Op korte termijn gaan we het 25-jarig bestaan van onze zusterband vieren. In Matagalpa zullen we in mei 2009 samen met de Tilburgse delegatie een seminar organiseren, waarin we het gaan hebben over (betere) vormen van solidariteit. Wat voor ons héél belangrijk is op korte termijn is het reeds genoemde project 'het centrum voor moeder- en kindzorg': het is een groot project dat een grote impact zal hebben op heel Matagalpa. Gezondheidszorg is zeker één van onze prioriteiten, omdat de gezondheid van vrouwen, met name van moeders met (heel) kleine kinderen vaak een 'ondergeschoven kindje' is. Dit project heeft heel wat voeten in aarde, maar ik ben optimistisch en de vooruitzichten zijn zeker goed, dankzij de goede contacten van met name Harri Aarts. Daarnaast willen we ons buigen over hoe jongeren te betrekken in het werk van de Stedenband: welke eigen vormen van organisatie zijn er? We zullen gaan luisteren hoe jongeren veranderingen denken te realiseren. Dit jaar heeft het Beatrix College een bezoek aan Matagalpa gebracht, er heeft een uitwisseling plaats gevonden: we zullen de effecten hiervan moeten versterken. Ook spelen de uitslagen van de verkiezingen een belangrijke rol voor de nabije toekomst. Er komt een nieuw gemeentebestuur onder leiding van een nieuwe burgemeester, Sadrach Zeledón. Hier staan we voor de uitdaging om het strategisch plan van Matagalpa weer op de kaart te zetten. Voor 2009 en volgende jaren gaan we nieuwe doelen formuleren, waar onderwijs als middel tot nationale en lokale ontwikkeling een centrale plaats inneemt.

Janett Castillo

Zij is lid van het Comité Mano Vuelta (CMV), coördinator van de Movimiento Comunal (de wijk-beweging) en heeft twee dochters.

De oudste, Arlen, studeert architectuur in Managua en is daar kamerbewoonster, maar komt wel (bijna) elk weekend naar Matagalpa. Haar tweede dochter heet, zoals haar moeder, Janett, zij is elf jaar en zit in de vijfde klas van de basisschool.

Janett Castillo

CMV:

Comité Mano Vuelta.

Dit comité bestaat uit mensen, die de coördinatie voeren over de contacten, projecten in Matagalpa. Het is de counterpart in onze band met de zusterstad, onze partner. Het comité bestaat uit zes leden, professionals, die het werk doen als vrijwilligers. Janett en Teresa maken deel uit van dit comité. Zij brachten eind november een bezoek aan Tilburg. Met hen hebben we een gesprek.

Teresa Ruiz
foto's: Toon Oomen

Teresa Ruiz

Zij is buitengewoon lid van het CMV, verantwoordelijk voor het correct hanteren (controle) van de criteria. Ze heeft drie kinderen, Meyling, Camilo en Adriana, en onderhoudt veel contacten -ook in Managua.

Wat is de relatie tussen het Matagalpese gemeentebestuur en de ngo's, zoals het CMV? Welke status heeft CMV in relatie tot het gemeentebestuur? Staat deze relatie onder een zekere spanning of is er sprake van een vertrouwen?

CMV maakt deel uit van de 'civil society', waar 180 à 200 andere ngo's deel van uit maken in Matagalpa. Wij als CMV willen gebruik maken van de ruimte die er is: meningen ventileren, voorstellen doen. Op zich hadden we een heel goede relatie met het vorige gemeentebestuur en de bedoeling is om te blijven bijdragen aan de lokale ontwikkeling.

In Matagalpa zijn twee partijen die deel uitmaken van het gemeentebestuur: het FSLN (de Sandinisten) en de PLC (de liberalen), nu met respectievelijk zes en vier leden in het gemeentebestuur. Hopelijk speelt het partijbelang een ondergeschikte rol. Wij denken overigens ook in de toekomst geen problemen te hebben met dit gemeentebestuur.

De relatie tussen CMV en het gemeentebestuur is er altijd een geweest van veel respect, samenwerking en van afstemming. Voorbeeld is hoe nu samengewerkt wordt met betrekking tot het centrum voor moeder- en kindzorg. De gemeente Matagalpa en de gemeente Tilburg dragen hierbij beide een grote verantwoordelijkheid. Zo herinneren we ons ook hoe Tilburg ons ondersteund heeft na de ramp met Mitch. Zo geeft de gemeente Matagalpa aan wat de dringendste behoeften zijn en wij kijken wat we kunnen doen. We zien ons als aanvullend, we richten ons op versterking van het lokale bestuur. Het gaat om het wederzijds respect in taken en verantwoordelijkheden.

De situatie in Nicaragua is nu erg complex. Ik ben benieuwd naar jullie commentaar op de nu ontstane situatie. Ook is het interessant welke gevolgen de nu ontstane situatie met zich meebrengt voor de Stedenband.

Dit is een heel moeilijke vraag! Het heeft nogal wat implicaties en wel op diverse terreinen zowel in het land zelf als ook voor ons als CMV. De verkiezingen zijn voor de eerste keer hevig bekritiseerd vanwege het gebrek aan legitimiteit van de politici, het niet correct hanteren van de procedures, het niet of nauwelijks treffen van goede voorbereidingen, er heerste een grote onwetendheid van toezichhouders en onder de politieke partijen.

Ondanks het feit dat deze regering pal staat voor het ledigen van de noden van de armste bevolkingslaag, is zij bij deze verkiezingen ernstig in gebreke gebleven door een groot gebrek aan tolerantie, onder andere door het beperken van de vrijheid van meningsuiting. Er bestaat volgens mij geen geldig argument om manifestaties van het volk tegen te gaan of een sfeer van intimidatie te creëren. In Matagalpa is geen kritiek geleverd op de resultaten van de verkiezingen. Dat ligt in steden als León en Managua echter anders; straten aldaar waren toneel van zware gevechten. Het tragische hierbij is, dat deze plaats vinden tussen bewoners onderling.

In Matagalpa erkent iedereen Sadrach Zeledón (eerder ook

al burgemeester van de stad) als de winnaar. Hij vertegenwoordigt het FSLN. De Stedenband ondervindt geen hinder van de wisseling van de wacht, immers Sadrach kent de dynamiek van het CMV, hij kent ook onze inzet.

Op korte termijn voorzie ik echter wel problemen als we naar de (nationale) begroting kijken. Verschillende landen hebben te kennen gegeven dat de verkiezingen bewezen hebben dat de regering van Nicaragua niet in staat is het land naar behoren te regeren. Met andere woorden: het ontbreekt de regering aan regeringscompetentie. Dit is voor deze landen (de VS, Zweden, Denemarken, Finland en ook Nederland) aanleiding om de internationale hulp aan Nicaragua op te schorten. Dit heeft grote gevolgen voor de begroting betreffende gezondheidszorg, onderwijs en infrastructurele projecten. Dit zal ook Matagalpa treffen. We hopen dat Tilburg doorgaat, onder andere met het realiseren van het centrum voor moeder- en kindzorg, maar ook wat betreft Caminando Juntos en het ondersteunen van lokale projecten. Het gemeentebestuur van Matagalpa heeft een breed draagvlak; dus in onze stad is geen reden om de steun op te zeggen voor projecten ter verdere ontwikkeling van Matagalpa.

interview afgenomen op 29 november 2008
vertaling en bewerking:

Toon Oomen

bezorgdheid over Nicaragua foto: Toon Oomen

Een beleidsmatige verandering?

koffiepluk in Nicaragua
foto: Marcel Terlouw, fotobureau Argos

In de vorige *¡Cómo No!* reageerden twee mensen op het artikel van Lou Keune, een artikel dat aanzet tot nadenken, dat vraagt om reacties. We vroegen Jan Vugts van Bureau Ver(?)antwoord en Rob van Mierlo, directeur COS Brabant, om een reactie.

Lou Keune houdt in *¡Cómo No!* nr. 90 op het einde van het artikel 'Stedenband en schaamlap' (pagina 3 en 4) een pleidooi voor een beleidsmatige verandering bij de Stedenband Tilburg-Matagalpa. Een verandering waardoor er in het werk van de stedenband vaker de relatie wordt gelegd met onze bredere belangen en verantwoordelijkheden. Dit is een pleidooi dat ik graag wil ondersteunen.

Voordat ik zal aangeven waarom ik het pleidooi wil ondersteunen, ga ik nog even in op de wijze waarop Lou onze bredere belangen en verantwoordelijkheden beschrijft. Hij doet dat in het artikel op een manier waarin hij ons, de inwoners van Tilburg of Nederland, teveel plaatst tegenover de armen in ontwikkelingslanden. Als ik als consument weet dat de arbeider op koffieplantage A in de regio Matagalpa wordt uitgebuit en ik koop toch vrolijk iedere week weer de koffie afkomstig van deze plantage bij supermarkt A in Tilburg omdat deze koffie lekker smaakt en lekker goedkoop is, dan is het duidelijk dat ik medeverantwoordelijk ben voor de uitbuiting van die arbeider. Mijn verantwoordelijkheid wordt nog groter als bij supermarkt B of in de Wereldwinkel er koffie met het Max Havelaar-keurmerk te koop is, ook al is die enkele dubbeltjes per half pond duurder.

Maar tussen die arbeider en mij als consument zitten nog een groot aantal personen en organisaties die de situatie voor die arbeider kunnen verbeteren en die zouden dat ook moeten doen. Bijvoorbeeld de plantage-eigenaar en de regering van Nicaragua. Dus de verantwoordelijkheid voor het oplossen van al die misstanden die Lou opsomt, ligt niet alleen bij mij als individueel burger in Tilburg en ook niet alleen bij bestuur, medewerkers en vrijwilligers van de Stedenband Tilburg-Matagalpa als we ons beperken tot de regio Matagalpa.

Maar dat neemt niet weg dat ik het met Lou eens ben als hij stelt dat de Stedenband Tilburg-Matagalpa een beleidsmatige verandering moet doorvoeren. Want doorgaand op het voorbeeld van de koffiearbeider zou de stedenband veel meer dan nu kunnen inzetten op een toename van de consumptie van koffie met het Max Havelaar-keurmerk of Utz Certified uit de regio Matagalpa in Tilburg. Hierdoor zouden rechtstreeks kleine boeren in Matagalpa ondersteund worden en arbeiders op plantages een beter loon verkrijgen. Ook zou de stedenband nog verder kunnen gaan en de mogelijkheden van rechtstreekse import van koffie uit Matagalpa naar Tilburg kunnen laten onderzoeken. Het verrichten van een dergelijk onderzoek en het vervolgens uitvoeren van een dergelijke import vraagt de nodige tijd, geld en

Jan (rechts), tijdens een bezoek aan Matagalpa
foto: Edwin Mermans

deskundigheid maar het levert volop mogelijkheden om kleine boeren en arbeiders op koffieplantages te ondersteunen. En om via voorlichting gekoppeld aan de verkoop inwoners van Tilburg te betrekken bij gesprekken over hun consumptiegedrag en de gevolgen hiervan voor mensen in ontwikkelingslanden. Dit voorbeeld sluit aan bij het punt kritisch consumeren dat is opgenomen in de lijst van handelingsperspectieven die aan het artikel van Lou is toegevoegd. Enkele andere punten uit deze lijst waar de stedenband werk van zou moeten maken en in een aantal gevallen al maakt zijn:

- deelnemen aan campagnes over kinderarbeid,
- deelnemen aan campagnes tegen invoer van tropisch hardhout.

De keuze om met bovenstaande of andere handelingsperspectieven aan de slag te gaan, moet daar waar mogelijk ingezet worden bij al die contacten die er inmiddels al zijn bij de stedenband. Dus bijvoorbeeld het stimuleren van de consumptie van koffie met het Max Havelaar-keurmerk uit de regio Matagalpa in Tilburg door te zoeken naar mogelijkheden waarbij de gemeente, de scholen, de instellingen in de gezondheidszorg en al die andere contacten die er zijn, gezamenlijk gaan inkopen. Of leerlingen van het Beatrix College verkopen huis aan huis koffie met het Max Havelaar-keurmerk met een kleine opslag op de prijs en de opbrengst gebruiken ze voor hun zusterschool in Matagalpa.

In andere gevallen zal er duidelijk een ander accent gelegd moeten worden in de activiteiten en moet er sprake zijn van financiële ondersteuning aan inwoners van Matagalpa en protest in Tilburg tegen bepaalde zaken. Bijvoorbeeld ondersteuning voor minder-hout-verbruikende oventjes in Matagalpa via de Movimiento Comunal én deelname aan protesten van Milieudefensie tegen verkoop en aankoop van ongecertificeerd hardhout in Tilburg.

Ik weet uit mijn ervaring van meer dan twintig jaar (zeer) actieve betrokkenheid bij de stedenband als coördinator, bestuurslid en vrijwilliger hoe ingewikkeld het is om in de dagelijkse praktijk van het stedenbandwerk aandacht te blijven besteden aan de bredere belangen en verantwoordelijkheden. Maar die ingewikkeldheid mag geen reden zijn om het niet te doen. De voorbereidingen voor het volgende meerjarenbeleidsplan van de Stedenband Tilburg-Matagalpa voor de periode 2010 -2013 bieden een goede gelegenheid om het gesprek weer te voeren.

Jan Vugts

Kritiek van Keune mag niet ontmoedigen Maak van Tilburgers vooral wereldburgers

De redactie van ¡Cómo No! vroeg me te reageren op het artikel van Lou Keune 'Stedenband en schaamlap' uit het tweede nummer van 2008. Lou Keune uit in dat artikel zijn twijfels over het werk van de Stedenband Tilburg-Matagalpa. In het bijzonder omdat de Stedenband geen of weinig aandacht zou schenken aan de grotere vragen achter de mondiale ongelijkheid.

Vanuit mijn werk voor COS Brabant en ook als individueel wereldburger kijk ik graag naar de betekenis en de effectiviteit van het vele werk dat wij in onze hartstikke actieve stad verzetten om de wereld een stukje rechtvaardiger te maken.

Inhoudelijk valt het best mee met de verschillen van inzicht tussen Keune, de Stedenband en ondergetekende. Op de eerste plaats werkt de Stedenband, zoals elke organisatie met een maatschappelijk ideaal, aan een visie en een missie. Op dat niveau, maar ook in de omgevingsanalyse -macro en micro, in Tilburg en in Nicaragua- zie ik weinig tegenstellingen. We zijn het eens over het feit dat armoede en rijkdom het gevolg zijn van ongelijke toegang tot kennis en macht: ongelijkheden die inherent zijn aan het huidige economische systeem. Ik kan Keune goed volgen in zijn benoeming van de fundamentele mondiale problemen. Ik deel ook zijn oproep om op meer verantwoorde wijze te consumeren. Mijn twijfels bij de kritiek van Keune komt pas op het operationele niveau: als het gaat over concrete projecten, doelen, doelgroepen en communicatie.

Keune zegt daarover dat het werk van de Stedenband Tilburg-Matagalpa allemaal wel sympathiek lijkt, maar dat het werk afleidt van de werkelijke oorzaken van de mondiale ongelijkheden. Ik vind dat een doodoener. Een vergelijking schiet me te binnen: als ik de verkeersveiligheid in Nederland slecht geregeld vind, betekent dit nog niet dat ik als verkeersbrigadier bij een school geen goed en zinvol werk kan doen voor heel veel kinderen uit de buurt. Ik wil maar zeggen: door concreet iets te doen hoeft je heus niet het nadenken

over grotere noties te staken.

Keune stelt ook dat de Stedenband te weinig terugkoppelt naar 'onze bredere belangen en verantwoordelijkheden'. Ik ken de Stedenband van een afstandje, maar ik heb de indruk dat de club barst van de talenten. De club telt veel mensen met veel kwaliteiten. Het is belangrijk dat de Stedenband slim omspringt met mensen en middelen en deze middelen inzet om een zo groot mogelijk rendement te behalen in termen van bereik (zoveel mogelijk mensen) en van gedragsverandering.

Of er binnen de Stedenband Tilburg-Matagalpa voldoende aandacht is voor maatschappijkritische reflectie kan ik niet goed beoordelen. Ik hoop dat de Stedenband daar af en toe over nadenkt, maar nog meer raad ik de club aan heel goed na te denken over de vertaalslag van visie en missie naar de praktijk van alledag. En daarbij geldt: liever honderd scholieren gesensibiliseerd, dan met vijf academici gediscussieerd. Het gaat er om of je mensen weet te bereiken, te raken, te motiveren en te veranderen. Het gaat daarbij om de stappen: van kennis naar mening, van mening naar houding, van houding naar gedrag.

De Braziliaanse pedagoog Paolo Freire maakte in zijn *Pedagogie van de onderdrukten* een onderscheid in de stadia van bewustwording van mensen. Die stadia lopen op van mensen met een zogenaamd naïef bewustzijn tot mensen met een revolutionair bewustzijn. Als je mensen wilt veranderen moet je jouw boodschap aanpassen aan het stadium waarin je doelgroep verkeert. Daar moet je als werkgroep vooral mee bezig zijn. En ja, dat leidt vaak tot weinig diepgang. Een diepe analyse loslaten op mensen die weinig weet hebben van de mondiale verhoudingen leidt niet tot het gewenste resultaat: ze haken gewoon af. En daarmee moet je rekening houden. Ben je daartoe niet bereid, dan blijf je opgesloten in je ivoren toren. >>

Rob van Mierlo
foto: Joop Wever

schoenpoetsertjes in Matagalpa
foto: Harri Aarts

Ik hoop niet dat de kritiek van Keune leidt tot ontmoediging van actieve, geëngageerde mensen. Het werk van de Stedenband is gewoon heel belangrijk en moet gedaan blijven worden. Daarbij verwacht ik dat alle vrijwilligers van de Stedenband zich ook op andere fronten als wereldburgers gedragen: als verantwoorde ouder, consument, medewerker, vrijwilliger, donateur enzovoort. In al die rollen kunnen mensen wat betekenen voor de wereld. Als 'wij' het allemaal laten gebeuren in de wereld, zo als Keune stelt, dan neem ik aan dat hij deze 'wij' niet ziet als synoniem aan de vrijwilligers van de Stedenband of aan de lezers van de *¡Cómo No!*. Ikzelf voel me in ieder geval niet erg aangesproken.

Nederland telt volgens schattingen van onderzoeker Lau Schulpen van het CIDIN (Radboud Universiteit) alleen al zo'n 10.000 kleine particuliere groepjes die een relatie hebben met een project 'overzee': van Rotaryclubs tot stedenbanden, van Wereldwinkelgroepen tot Piloten Zonder Grenzen. Bijna al die groepen drijven op de emotie van een persoonlijke relatie te hebben met wereldburgers die in minder fortuinlijke omstandigheden leven. Het is fantastisch dat we zo'n breed scala aan initiatieven hebben: laten we hopen dat ze zichzelf af en toe afvragen wat het achterliggende nut is van hun inspanningen. Laten we hen daarbij helpen waar dat mogelijk is en laten we dat vooral op een tactische wijze doen; dusdanig dat we hen niet demotiveren met de mededeling dat ze niet fundamenteel genoeg bezig zijn met de wereld.

Dat neemt niet weg dat het goed is dat Lou Keune een keer de knuppel in het hoenderhok gooit. Af en toe mogen we er best bij stilstaan waarom we dit werk allemaal doen. En Lou Keune houdt ons scherp op de inhoud. Maar zijn twijfel moet ons niet in de war brengen bij de operationalisering: bij het werk in de praktijk. De Millenniumdoelen, de scholierencompetitie, het Casa Materna, herbebossingsprojecten: het zijn allemaal zinvolle projecten van de Stedenband die helpen om van elke Tilburger een wereldburger te maken. En ze helpen een aantal burgers in Nicaragua ook nog een stapje vooruit.

Een paar noties over mijn voetafdruk.

Net als andere Nederlanders leef ik op te grote voet. Al zit ik met mijn 4,5 hectare net even beneden het Nederlandse gemiddelde.

Wat helpt is dat ik doorgaans werk in de stad waar ik woon en dat bij ons thuis nog minder carnivoriteit leeft dan bij mij. Wat niet helpt is dat ik familie heb in Portugal, waar ik de laatste jaren dan ook een keer per jaar op vakantie ga. Ter compensatie: een behoorlijk pakket van mijn voedselinkopen bestaat uit (eko-)keurmerkproducten. Ik geloof niet dat ik dat in de scores kon aantekenen.

Afijn, we blijven ons best doen.

Stedenband Tilburg-Matagalpa, ga door op de ingeslagen weg, verdiep je vooral in communicatie- en marketingstrategieën en organiseer daarnaast bijvoorbeeld een keer per jaar een discussie met mensen als Lou Keune. Ook ik laat me er graag voor uitnodigen.

Rob van Mierlo

Wat weten we nou eigenlijk van Nicaragua? [8] Indianenverhalen (2)

In de vorige *¡Cómo No!* waren de geïmmigreerde Aziaten dus de eerste Amerikanen geworden.

Leermoment 1: Zij hebben eigenlijk de Amerika's ontdekt en niet de Vikingen, niet een Ierse monnik en zeker niet meneer Columbus en volgende *conquistadores* (veroveraars!). Ik noem het maar weer eens geschiedvervalsing. Oké: in noord-Noord-Amerika woonden Eskimo's (die leken en lijken -voor leken- nog steeds op de Eskimo's van Azië), in midden-Noord-Amerika leefden en leven -inmiddels in reservaten, die veel weg hebben van dierentuinen- de bekendste indianen (overzicht in aflevering 7), ook wel roodhuiden genoemd. Niet omdat ze een rood vel hadden, maar omdat ze zich met rode aarde insmeerden. *Sunblockfactor* 30? En ... begroetten ze elkaar met 'Ugh' en 'Oef'? Niks ugh en oef. De lucht was er schoon en fris (op de luchten van zo'n miljoen bizens na), dus waren ze lang niet zo kortademig als wij met onze SUV's, 'gewone' auto's, (air)bussen, scooters, brommo's en allerlei andere 'luke'. Oké, ze rookten wel. Maar alleen vredespijp. En zonder smaakmakers en andere verslavende toevoegingen.

Leermoment 2: Steek desnoods je ouwe jas in de fik -wat inderdaad niet direct een bijdrage is voor een beter milieu- maar *ga nooit zelf roken!*

De al niet meer zo nieuwe bevolking (sinds de oversteek via Beringia/Alaska en de Stille Oceaan zijn we nu al weer tienduizenden jaren verder) groeide en groeide. Maar dat was geen probleem, want in het zuiden lag nog land genoeg. In zuid-Noord-Amerika ontstonden de overbekende beschavingen van onder andere de Maya, Azteken en in noord-Zuid-Amerika de Inca. Maar tussen noord en zuid lag een prachtige landstrook, een landbrug, die natuurlijk niet onbewoond bleef. In dat Midden-Amerika ontwikkelden zich -geen beroemde culturen/volkeren (op wat Maya in het noordelijke deel na), maar

er leefden tientallen indianenstammen. En nu komen we dicht bij huis, want nu komt -hè, hè!- Nicaragua -eindelijk!- ook in beeld.

Duizend jaar n.C. begonnen volkeren van huizenbouwers zich vanuit het noorden in Midden-Amerika te vestigen. Chichimecas, Toltecas en Aztecas, Quichés, Pipiles, Nicaraos en Chorotegas om maar eens een paar fraaie namen te noemen.

Ondanks hun verschillen namen deze volkeren (vrij) vreedzaam deel aan multiculturele gemeenschappen. In de loop van de volgende duizenden jaren bracht die mix de huidige bevolking van Midden-Amerika voort. Veel woorden uit het Nahuatl (taal, meegebracht uit wat

nu Mexico heet) zijn bewaard gebleven en worden nog steeds gebruikt. Ze zijn onder andere terug te vinden in de namen van veel dorpen en steden. Ook de godsdienstige visie op het leven leek veel op de Mexicaanse traditie, met offers en volgens een kalender gehouden ceremonies. Zoals wij dat ook doen. De kalenders zijn wat anders, maar wij? Niet echt dus; gewoon allemaal mensen. Vooral de gemeenschappen van Nicaraos en Chorotegas leken sprekend op elkaar. Ze leefden in zelfstandige steden, met hun leiders en priesters, bouwden tempels en overheidsgebouwen. Aan de Stille Oceaan en rondom de meren (Lago de Nicaragua en Lago de Managua) raakte Nicaragua dichtbevolkt. Van andere inlandse volkeren, die aan de Atlantische Oceaan, in het noorden en in het binnenland van Nicaragua woonden, weten we in deze tijd nog maar weinig.

En zo komen we uit bij waar we begonnen: diehard Columbus: na hem, in 1523, kwamen de Spanjaarden (conquistadores) naar Nicaragua. Ze zochten een korte route naar de Stille Oceaan, maar vooral goud! Zij waren de eersten, die

kennismaakten met de Nicaraguaanse en Choroteekse culturen. De indringers verwoestten die culturen, nadat ze hen verslagen hadden. Hun overwinning was hoofdzakelijk te 'danken' aan het gebruik van buskruit, dat in heel Amerika onbekend was. Duizenden Nicaraos werden tot slaven gemaakt op de *haciendas* (enorme plantages en boerderijen), in de mijnen en in de werkplaatsen die de Spanjaarden creëerden. Duizenden anderen werden per schip als slaaf naar de mijnen van Peru vervoerd. Wie zich verzette, werd gemarteld en gedood. En zo raakte Nicaragua ontvolkt. Men schat, dat er na de eerste vijf jaren van de Spaanse verovering, van de 600.000 Nicaraos, die aan de Stille Oceaan of bij de grote meren woonden, maar 30.000 overbleven!

Jaques Weijters, november 2008

met bijdragen van

Un güegüe me conto, María López Vigil: overzicht van indianennamen

Bild der Völker, Brockhaus: indianenkoppen

Tekeningen: Greg Harlin.

Tien jaar na orkaan Mitch Gaaf het al beter met Nicaragua?

Najaar 1998 staat veel mensen in Midden-Amerika in het geheugen gegrift. De orkaan Mitch trok over het gebied en maakte duizenden slachtoffers.

gevolgen van Mitch
foto: Comité Mano Vuelta

De dood kondigde zich aan met een heel vreemd geluid. Veel mensen dachten dat het 'geronk' veroorzaakt werd door een aantal helikopters. In werkelijkheid ging het om een enorme lawine van modder. Plaats van onheil was het Nicaraguaanse Posoltega -een stadje in de buurt van Chinandega- en zijn omliggende plattelandsdorpjes. Tijdstip: de nacht van 29 op 30 oktober 1998. De modder was afkomstig van de vulkaan La Casita en veranderde het hele landschap. Zeven dorpjes in de omgeving van Posoltega verdwenen van de kaart. Alleen in deze omgeving al vielen 1500 doden.

Noodtoestand

Mitch was een van de hevige orkanen uit de geschiedenis van Midden-Amerika. Hij ontstond op 22 oktober ten zuiden van de Jamaicaanse hoofdstad Kingston en groeide binnen enkele dagen uit tot een zeer krachtige orkaan. Eind oktober en begin november raasde Mitch meer dan een week over Midden-Amerika en zorgde voor zware regenval. Overstromingen en aardverschuivingen waren het gevolg. Er vielen zo'n 9.000 tot 11.000 doden te betreuren. In Nicaragua waren dat er 3.000. Mitch veroorzaakte de grootste ramp in Nicaragua sinds de aardbeving van 1972 in Managua.

De toenmalige president Arnoldo Alemán (PLC) weigerde dagen lang om de noodtoestand uit te roepen omdat hij vond dat de ngo's in dat geval de hulpdiensten zouden beheren en de regering daar geen greep op zou hebben. De conservatieve regering zat niet te wachten op samenwerking met kritische ngo's. Alemán minimaliseerde de ramp en gaf de eerste dagen nul op het rekest van Felicitas Zeledón, de FSLN-burgemeester van Posoltega die de regering >>

om hulp had verzocht. Veel later is gebleken waar het Alemán en zijn vice-minister van Financiën Byron Jerez werkelijk om te doen was. Jerez is in 2003 veroordeeld tot acht jaar gevangenisstraf omdat hij met hulp gelden, bestemd voor de slachtoffers van Mitch, een luxueus zomerhuis bouwde in de badplaats Pochomil aan de Stille Oceaan. Alemán is een half jaar daarna wegens corruptie veroordeeld tot twintig jaar gevangenisstraf.

Actie

Vanaf het moment dat de eerste berichten over de gevolgen van de orkaan Mitch bij de Stedenband binnenkwamen, werd door medewerkers en vrijwilligers voortdurend vergaderd, gebeld, gemild, gecollecteerd en op allerlei manieren actie gevoerd. Veel organisaties, scholen en personen werkten mee om noodhulp voor de Tilburgse zusterstad Matagalpa bijeen te krijgen. De acties in Tilburg waren indrukwekkend te noemen. Klein bedoelde initiatieven groeiden zeer snel uit tot succesvolle acties die zelfs het nationale nieuws haalden. En de gemeente stelde op zeer korte termijn 50.000 gulden beschikbaar. Binnen twee weken bleek dat er al op 150.000 gulden gerekend kon worden, een bedrag dat nog verdubbeld werd door het ministerie van Buitenlandse Zaken. Het geld dat in Tilburg werd opgehaald ging kwam dankzij counterpart Mano Vuelta gelukkig voor het grootste deel wel terecht bij mensen en organisaties waar het voor bedoeld was.

Politieke armoede

Ook landelijk kwamen ondanks de beperkingen de leveranties van voedsel, medicijnen en andere vormen van noodhulp vrij vlot op gang. Welk deel van die gelden in de zakken van corrupte politici verdween ... wie zal het zeggen? Ruud Lambregts -programmamedewerker van het toenmalig bureau Latijns-Amerika van de hulporganisaties en tegenwoordig consultant bij Oxfam Novib- heeft een beetje een dubbel gevoel over de resultaten van de steun aan Nicaragua. Toch is volgens hem de situatie van arme boeren 'als je heel scherp kijkt naar de armoedecriteria' in de afgelopen jaren wel iets verbeterd. Maar corruptie en belangenverstrengeling zijn nog volop aanwezig in Nicaragua. Daarom is het moeilijk te werken aan het verbeteren van de positie van mensen. Volgens Lambregts lijdt Nicaragua onder een situatie van 'politieke armoede', waarin het huidige staatshoofd Daniel Ortega en zijn voormalige rivaal Arnoldo Alemán elkaar al een decennium lang de macht toespelen. Ook de toenemende vijandigheid van de huidige regering ten opzichte van maatschappelijke organisaties en ngo's vind hij zorgwekkend. Zo zijn verschillende Ortega niet welgezinde organisaties opgeroepen bij het Openbaar Ministerie te verschijnen en verklaringen af te leggen in het kader van een onderzoek naar illegale buitenlandse financiering. Op de houding van Ortega -en zijn vrouw Rosario Murillo- in de maanden voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen in oktober valt veel af te dingen. Zo zijn er veel klachten geweest over het gebruik door het FSLN van staatsmiddelen en staatspersoneel voor de eigen propaganda. Ortega verklaarde geen nationale noch internationale, onafhankelijke pottenkijkers te willen hebben tijdens de verkiezingen. Ook deze 'linkse' regeringsleider blijkt niets te willen weten van kritiek en niet vies te zijn van corruptie en fraude.

Marian van Stiphout

bronnen:

'Nicaragua na Mitch niet beter af', *HDC Media*, 22 oktober 2008

'Orkaan Mitch tien jaar geleden' *Nicalog* van Johan Biemans, 10 oktober 2008

schade door Mitch

vrijwilligers collecteren voor Mitch-slachtoffers
foto's: Miranda van der Klaauw

De inzamelingen van een jaar geleden, na de overstromingen van de Rio Grande, worden uiteindelijk besteed aan de renovatie en bescherming van het Parque de los Monos, gelegen in een bocht van de rivier. Het Parque de los Monos is een belangrijk park voor de stad Matagalpa.

Omdat de verdubbeling op zich liet wachten en de gelden dus nog in Tilburg waren, besloot de gemeente Matagalpa de brug die men wilde herbouwen te financieren met andere donaties en aan ons een ander project voor te leggen. We houden u op de hoogte van de werkzaamheden in en rond het park.

Agenda

25 jaar Stedenband, zilver voor Tilburg en Matagalpa

- 22 februari: deelname aan de Tilburgse Carnavalsoptocht met een speciaal vormgegeven promotiecaravan en Nicaraguaanse kostuums. Komt dat zien!
- 25 april: vertrek Tilburgse delegatie naar Matagalpa
- 10 oktober: seminar (of moet het anders heten?), reünie en feest; bezoek Matagalpese delegatie aan Tilburg

over andere plannen hoort u later meer...

Kalender Hormiguitas te koop

Al meer dan zestien jaar zet Hormiguitas in Matagalpa zich in voor straatkinderen die (mede) de kost verdienen door kranten en drankjes te verkopen of schoenen te poetsen. Hormiguitas probeert de rechten van deze kinderen te waarborgen. Ieder jaar verschijnt er een kalender. Ook dit jaar is er een kalender met foto's van het straatkinderproject gemaakt. De kalender is bij de Stedenband Tilburg-Matagalpa te koop voor 10 euro (plus verzendkosten). Bestellen via stedenband@tilburg-matagalpa.nl of via 013 5368706

Frans Couwenberg vertelt over het Geboortebos in Matagalpa
foto's: Hassan Souhail

een boom voor een kind

Geboortebos

Op zaterdag 8 november zijn er in het Tilburgse Geboortebos vijftig bomen geplant. Dit is de opbrengst van de actie van afgelopen jaar. Tilburgers konden tot 5 oktober een boom bestellen bij de Stichting Boomfeestdag voor nieuwe Tilburgse wereldburgertjes, dus uit Tilburg, Berkel-Enschot of Udenhout. De bestellers ontvingen een Geboorteboscertificaat op naam van het kind en een uitnodiging om de Geboortebos zelf te komen planten in het Geboortebos. Hierbij werd een plaquette onthuld met daarop alle namen en geboortedata van de kinderen. Tijdens de feestelijkheden was er ook veel aandacht voor Matagalpa. Geboortebossen staan symbool voor het feit dat elk kind moet kunnen opgroeien in een gezonde groene wereld. Simultaan met het bos in Tilburg, ontstaat ook een bos in Matagalpa. Daar werden al in juni 1200 nieuwe boompjes geplant.

Voor meer informatie zie: www.boomfeestdag.nl

Donatie RIBW Midden-Brabant

In april vierde het RIBW Midden-Brabant zijn twintigjarig bestaan. Als cadeau vroeg het om een bijdrage aan Cuenta Conmigo, het project dat mensen met psychische problemen en hun familieleden ondersteunt, van de Stedenband Tilburg-Matagalpa. Dat leverde 1.720 euro op; het RIBW zal het bedrag aanvullen tot 2.500 euro.

Tot nu toe is er door particulieren, de gemeente Tilburg en enkele zorginstellingen zoals Thebe, De Bocht, Kompaan, MEE, Prisma, GGZ Breburg en het RIBW Midden-Brabant al 15 duizend euro bijeengebracht. Rimke van der Geest, projectleider, heeft inmiddels het huis in Matagalpa gekocht. Donateurs: hartelijk dank!

kalender van de Hormiguitas

«Las Hormiguitas»

4e kwartaal 2008 • nr 92

¡CÓMO NO!

Spaanse les en briden voor het goede doel

Op woensdag 14 januari start een cyclus van vijf lessen Spaans onder de noemer 'een mondje Spaans'. Ideaal voor mensen die hun weggezakte Spaans willen ophalen of voor mensen die volgend jaar voor het eerst naar een Spaanstalig land gaan. De docent is Toon Oomen en de kosten zijn 25 euro (die komen ten goede aan het microkredietproject) inclusief lesmateriaal. De lessen worden gegeven op woensdagavonden van 19.15 tot 21.30 uur en wel op 14, 21, 28 januari en 4 en 11 februari.

Meer info en aanmelden bij Cil de Vries: cil@home.nl

De volgende Kwidam kwartaalactiviteit ten behoeve van het microkredietproject is een bridgedrive op zondag 25 januari. De drive duurt van 12 tot 17 uur en vindt plaats in wijkcentrum De Spijkerbeemden (Don Sartostraat 4, Tilburg Zuid).

Op de website van Kwidam kun je je aanmelden/inschrijven: www.kwidam.nl

Eigen film, website en projectteam voor Cuenta Conmigo

Het psychiatrieproject Cuenta Conmigo heeft sinds december een eigen voorlichtingsfilm en een website. Initiatiefnemer Rimke van der Geest hoopt hiermee geïnteresseerde verpleegkundigen beter te kunnen informeren. Ook komt er een forum op de site. Het adres is www.cuentaconmigo.info en de site is in het Nederlands, Engels en Spaans te raadplegen.

In december is ook een projectteam ingesteld voor Cuenta Conmigo. Er zijn voor 2009 twee belangrijke doelen geformuleerd. Het eerste doel is zorgen dat er voor heel 2009 een psychiatrisch verpleegkundige komt om de families te ondersteunen en kennis over te dragen. Tot mei wordt er eerst assistentie verleend door Rimke en daarna door Marije Krijgsman. Het andere doel is een begin maken met het opzetten van scholing op het gebied van psychiatrie (deze bestaat niet in Nicaragua). In Nederland heeft de GGZ Midden Brabant haar medewerking toegezegd en in Nicaragua is belangstelling getoond door de universiteit van León, waar een opleiding verpleegkunde bestaat (in Matagalpa is die er niet).

Wil je ook meedenken of meedoen? Stuur dan een mailtje naar info@cuentaconmigo.info of benader de Stedenband (zie colofon).

Nieuwe film op komst

Het is alweer een tijd geleden dat de Stedenband recent beeldmateriaal heeft kunnen laten zien uit Matagalpa. Daar ga ik wat aan doen! Sinds september loop ik stage bij de Stedenband, dit is tevens mijn afstudeeropdracht van mijn opleiding Culturele en Maatschappelijke Vorming. De afgelopen maanden ben ik druk bezig geweest met voorbereidingen voor het maken van een nieuwe film over de Stedenband in Matagalpa. Die voorbereidingen zijn nog lang niet klaar, maar we zijn al een eind op weg!

Eind januari vertrek ik voor een maand naar Matagalpa. Een week later komen er ook een professionele cameraman en een geluidsman naar Matagalpa. In drie weken tijd proberen we vier verschillende korte documentaires te maken over verschillende thema's waar de Stedenband zich mee bezig houdt. Wat voor films dat precies gaan worden ziet u uiteindelijk wel als het hele proces is afgesloten. Het enige dat ik er nu over wil vertellen is dat de eerste film een introductie film is, de volgende drie films gaan over één organisatie, één millenniumdoel en één hoofdpersoon in Matagalpa, hierdoor zullen de films niet alleen informatief zijn maar ook zullen ze ook een persoonlijke 'touch' krijgen waardoor het gemakkelijker wordt om je te verplaatsen in het mooie Matagalpa.

Voordat de dvd klaar is zal het nog wel een aantal maanden duren. Het is de bedoeling dat hij uiterlijk volgend najaar klaar is voor gebruik. Dus in het kader van het jubileum zouden we dan een mooie officiële première kunnen houden! Natuurlijk is de dvd uiteindelijk ook te koop! Daar zal in een van de volgende '¡Cómo No!'s nog informatie over volgen. Het is voor mij een enorme uitdaging om dit project te realiseren. Daarom vind ik het ook erg spannend maar heb ik er vooral heel veel zin in! Ik hoop u uiteindelijk allen te kunnen verrassen met een schitterende dvd!

Jesse van Venrooij

Jesse
foto: Francine van Werde

Pien
van den Berg
21 jan 08

TIJDELIJK DEZIGNEREN

De naam van de ontwerper van de afbeelding is niet bekend. Het is mogelijk dat de afbeelding van de afbeelding is gemaakt. Het is mogelijk dat de afbeelding van de afbeelding is gemaakt.

onlangs geplante boom in het Geboortebos
foto: Janett Castillo